

✧Teknik ve Dönüş✧

Böylelikle çağırıcı çatı, yalnızca önceki bir açığa çıkartma tarzını, varlığa getirmeyi gizlemekle kalmaz, aynı zamanda açığa çıkartma olarak açığa çıkartmayı, bunun yanısıra da, içinde aşikârlığın, yani hakikatin olup bittiği şeyi de gizler.

Çatı, hakikatin yayılma ve hüküm sürme yollarının önünü keser. Buyurmayı buyuran yazgı, böylelikle en büyük tehlikedir. Tehlikeli olan, tekniğin kendisi değildir. Tekniğin iblisliği diye bir şey yoktur; daha çok, özünün gizliliği diye bir şey vardır. Tekniğin özü, bir açığa çıkartma yazgısı olarak tehlikedir. “Çatı” sözcüğünün evrilmiş olan anlamı, çatıyı yazgı ve tehlike babında düşündüğümüzde, az da olsa güven verici olabilir şimdi.

İnsanı tehdit altında tutan şey, tekniğin öldürücü etkide bulunabilen araç ve gereçlerinden ileri gelmez. Asıl tehdit, insanın özüne çoktan ilişti bile. Çatının egemenliği, daha köklü bir açığa çıkartmayı mesken tutma ve böylece daha asli bir hakikati deneyimleme hakkını insandan esirgeyebilecek olmakla tehdit eder.

Şu halde çatının egemen olduğu yerde en yüksek anlamda *tehlike* vardır.

“Ancak tehlikenin olduğu yerde, çare de büyümektedir.”

Hölderlin’in sözü üzerinde dikkatle düşünelim. Ne demektir “çare”? Genellikle bunun yalnızca şu anlama geldiğini düşünürüz: yok olmanın tehdidi altında olanı, o ana kadarki varoluşunu güvence altına almak için tam zamanında yakalamak. Ancak “çare” fazlasını söyler. “Çare olmak” şudur: bir şeyi özün içine almak ve böylelikle özü

asıl parıltısına geri getirmek. Şayet tekniğin özü, yani çatı, en büyük tehlike ise ve Hölderlin'in sözü de hakikatli ise, o zaman çatının egemenliği, her türden açığa çıkartışın ışıldayışını ve hakikatin bütün parıltısını yalnızca söndürme yolunda tüketemez kendisini. O halde çarenin büyümesini gizleyen de tekniğin özünden başkası değildir. Bundan dolayı, açığa çıkartışın bir yazgısı olarak çatının ne olduğunu eleveren bir bakış da çareyi doğuşunda görünümü getiremez mi?

Ne kadar büyüyebilir ki çare, tehlikenin olduğu yerde? Bir şey, büyüdüğü yere kök salar ve oradan yaşam bulur. Bütün bunlar gizlice, sessizce ve zamanı geldiğinde gerçekleşir. Ama şairin sözüne göre, tehlikenin olduğu yerde, çareyi de doğrudan doğruya ve hazırlık yapmaksızın ummak gibi bir hakkımız yoktur işte. Bu nedenle, tehlikeyi bu denli büyük kılan şeyde, yani çatının hüküm sürmesinde, ilk elde çarenin hangi derinliğe kadar kök saldığını, ne dereceye kadar da buradan yaşam bulup büyüdüğünü düşünmeliyiz. Böylesi bir şeyi düşünebilmek için, izlediğimiz yol üzerinde son bir adım atarak tehlikeye daha açık bir gözle bakmamız gerekir. Buna göre de, bir kez daha tekniği sormalıyız. Çünkü söylenilene göre çarenin kök salıp büyüdüğü topraklar, onun özündedir.

Evet ama, aslında çatının, "öz"ün hangi anlamına bürünerek tekniğin özü haline geldiğini düşünmediğimiz sürece, tekniğin özündeki çareyi görmeyi nasıl umabiliriz ki?

Şimdiye kadar "öz" sözcüğünü sıradan anlamıyla ele aldık. Akademik felsefe diliyle "öz", bir şeyin *ne* olduğu-

✧Teknik ve Dönüş✧

dur; Latince söylemek gerekirse: *quid*. *Quidditas*, nelik, öz sorusunu yanıtlar. Bütün ağaç türlerine, sözgelimi meşe, gürgen, huş ve çam ağaçlarına özgü olan şey, o aynı 'ağaç-sal' olandır. Genel bir sınıf, yani evrensel olan söz konusu 'ağaç-sal'ın kapsamına ise, gerçek ve olası bütün ağaçlar girer. Şu halde tekniğin özü, yani çatı, teknik olan her şeyin ortak sınıfıdır diyebilir miyiz? Eğer bunu diyebiliyorsak, o zaman, örneğin buhar türbini, radyo vericisi ya da siklotron da bir çatı olmalıydı. Ama işte "çatı" sözcüğü herhangi bir gereç ya da bir alet türünü belirtmiyor şimdi. Bu tür araçların genel kavramlarını ise hemen hiç belirtmez. Gerek santral görevlisiyle gerekse yapı bürosundaki mühendisle kıyaslandıkta, makine ve cihazlar dahi çatının durum ve türleri arasında sayılamaz. Her ne kadar bütün bunlar hazır-oluşun birer parçası olarak, hazır-oluş olarak ya da hazır-olmayı buyurucu olarak kendi tarzınca çatıya aitse de, asla bir sınıf anlamında tekniğin özü değildir çatı. Açığa çıkartmanın, yani çağırmanın yazgısal bir tarzıdır çatı. Böylesi bir yazgısal tarz, varlığa getirici açığa çıkartmadır aynı zamanda, yani *poiesis*'tir. Ancak bu tarzlar, bitişik bir biçimde düzenlenmiş olarak açığa çıkartma kavramının alanına giren türler değildir. Açığa çıkış, daima, apansız ve hiçbir düşünmenin açıklayamayacağı bir biçimde, kendisini, hem varlığa getirici açığa çıkartmaya hem de çağırıcı olan açığa çıkartmaya bölüştüren, aynı zamanda ise insana tahsis eden yazgıdır. Çağırıcı açığa çıkartmanın yazgısal kaynağı, varlığa getirici olanda bulunur. Ancak aynı zamanda çatı, yazgısal bir